

wikkeling van de medische student, zoals in de inleiding wordt vermeld: „Het gezamenlijk bespreken en in discussie brengen van hun bevindingen door klinicus, socioloog en psychiater voor een gehoor van in opleiding zijnde artsen, specialisten, verpleegsters en sociaal werkers is van betekenis voor de vorming van deze mensen.” Met deze didactische consequentie van deze vorm van wetenschappelijk onderzoek heeft Veeneklaas een zeer belangrijke stap gedaan tot de verbetering van het medisch onderwijs, zowel voor medische studenten als voor klinische assistenten in opleiding.

Tot nu toe is het de gewoonte, dat het medisch onderwijs verdeeld is in diverse vakken, die elk voor zich door één persoon worden onderwezen. Een discussie van diverse specialisten, die ieder een steentje bijdragen aan het onderzoek en de therapie van een bepaalde patiënt, een discussie, waarin bovendien het gehoor kan worden betrokken, is een essentiële vernieuwing in het medisch onderwijs, afgezien nog van het feit, dat hier tegelijkertijd zowel de somatische aspecten als de psychische en sociale aspecten van een en dezelfde patiënt worden besproken.

Een laatste didactische consequentie hebben wij in het boek van Veeneklaas node gemist en dat is de betekenis van deze wijze van onderzoek voor de huisarts. Niet vergeten moet worden, dat het hier een wetenschappelijk onderzoek betreft, zoals de schrijver zelf opmerkt: „Het betrof geselecteerde patiënten.” Door de uitgebreidheid van het onderzoek was het „slechts” mogelijk tien tot twaalf patiënten per jaar te onderzoeken. Een routine-onderzoek op deze wijze is zelfs in een universiteitskliniek niet te verwezenlijken. Wij hopen wel, dat Veeneklaas zijn ongetwijfeld grote didactische gaven ook nog eens zal willen inzetten voor het probleem, hoe de huisarts in zijn team kan worden ingeschakeld. Het merendeel van zijn patiënten zal toch wel door de huisarts naar hem zijn verwezen? Nu heeft de auteur door de publikatie van zijn driehoeksbespreking iedere huisarts, die belang stelt in zijn onderzoekingen, in de gelegenheid gesteld zich van de werkwijze en de resultaten daarvan op de hoogte te stellen. Maar dit betekent niet, dat de huisarts de volle gelegenheid heeft ook emotioneel te worden betrokken in deze driehoeksbenadering, want dat is pas het geval, wanneer hij wordt uitgenodigd zelf aan de besprekingen deel te nemen. Pas wanneer de huisarts emotioneel in de driehoeksbenadering wordt betrokken, wanneer hij in het team wordt opgenomen als volwaardige medewerker bij de opbouw van de diagnose en het ontwerpen van therapeutische maatregelen, pas dan zal hij, wanneer de patiënt uit het ziekenhuis wordt ontslagen, ten volle zijn taak als huisarts kunnen vervullen.

Want al speelt Veeneklaas met de gedachte met behulp van een korps van goed getrainde en geleide sociale werkers een soepeler overgang van het ziekenhuis naar de maatschappij te kunnen bewerkstelligen en op die wijze „te verzekeren, dat geen patiënt van uit het ziekenhuis aan zichzelf wordt

overgelaten, totdat zijn relatie met de maatschappij zo gezond is geworden, dat hij deze op verantwoorde wijze alleen kan voortzetten”, de meeste psychosociale stoornissen zijn chronische of recidiverende ziekten. En het zal juist afhangen van de wijze, waarop de huisarts gebruik weet te maken van de rol van de psychosociale factoren, die in de kliniek zo zorgvuldig werden geanalyseerd, in hoeverre de door het team opgestelde therapeutische adviezen ten volle zullen worden benut, maar ook in hoeverre bij een eventueel na-onderzoek, deze therapeutische adviezen op hun waarde zullen kunnen worden getoetst.

Deze kritische noot met betrekking tot de toekomstige ontwikkeling in de integrale verzorging der bevolking doet niets af aan de inhoud van het boek. Het zij de gevestigde huisarts aanbevolen, opdat hij de gedachtenwereld, waarvan het overigens getuigt, tot zijn eigendom make. De waarschuwing, gemaakt in de aanhef van deze boekbespreking, kan de lezer naar eigen ervaring in de wind slaan. In tegenstelling tot wel andere nachtelijke, beroepshalve uitgevoerde escapades, heeft lezing van de „Driehoeksbesprekingen in de Leidse Kinderkliniek” ons reeds op het eerstvolgende ochtendspreekuur doen ervaren dat het werk boeiender was dan ooit te voren.

13de HERHALINGSCURSUS KINDERGENEESKUNDE

Op het programma van de *dertiende herhalingscursus Kindergeneeskunde*, te houden in de Kinderkliniek van het Binnengasthuis te Amsterdam en in de Noordhollandse Buitenkliniek voor Kinderen „Oud-Bussem” te Huizen (N.H.) van 10 tot en met 14 april 1961, staan de volgende voordrachten: Dr J. Bethlem: De betekenis van de spierbiopsie bij neuromusculaire ziekten; Dr R. van Dam: Ziekten der bloedvaten bij kinderen; Dr J. Drukker: De behandeling van het dokterskind; Dr G. A. Fehmers: Hematurie bij kinderen; Prof. Dr A. de Froe: Groei; Dr H. A. Ph. Hartog: Decompensatio cordis bij zuigelingen; Prof. Dr Th. Hart de Ruyter: Anorexia nervosa; Prof. Dr L. B. W. Jongkees: Letsels van neus en oor; Dr M. J. Kingma: Tumoren van het skelet; Dr F. Kuipers: Meningitis van de pasgeborene; Prof. Dr A. Kummer: Miltchirurgie bij kinderen; Prof. Dr J. R. Prakken: Enige congenitale huidaandoeningen; M. Schoorl, arts: Atresie en ectopie van anus; Dr R. Steendijk: Groeistoornissen; mej. Dr C. M. J. Velzeboer: Oogheelkundige problemen bij kinderen.

Er zal een symposium worden gehouden over fysiologie en pathologie van de lever in de kinderleeftijd onder leiding van Dr L. Schalm, met medewerking van: A. Tjon Sien Kie: Fysiologie van de lever van de pasgeborene, in het bijzonder wat betreft de stofwisseling van het bilirubine; Dr J. I. de Bruijne: Kliniek van de icterus bij pasgeborenen; mej. Dr M. R. H. Stoppelman: Aetiologie en kliniek van hepatitis; Dr J. Bos: De waarde van de profylaxe met gammaglobuline bij hepatitis infectiosa; Prof. Dr F. L. J. Jordan en Dr J. Roos: Lever en bloedingen. Voorts zal op woensdag 12 april Prof. Dr C. Ford uit Engeland een voordracht houden over de nieuwe aanwinsten bij het onderzoek over chromosomen. Dagelijks klinische demonstraties met medewerking van Prof. Dr S. van Creveld, Dr J. I. de Bruijne, mej. Dr M. R. H. Stoppelman en Dr I. A. Mochtar, en een poliklinische demonstratie door Dr Ph. Arons en Dr J. W. C. de Groot. De cursus vangt aan op maandag 10 april te 9.00 uur in de Kinderkliniek (Collegezaal). Het cursusgeld bedraagt f 40,—. Aanmelding bij de secretaresse van de Kinderkliniek in het Binnengasthuis te Amsterdam vóór 1 maart 1961.